

ОСТАННЯ СПРОБА ДИПЛОМАТИЧНИХ КОНТАКТІВ МІЖ КУБАНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ ТА УНР НАВЕСНІ 1920 РОКУ (публікація документа)

Ірина Скибіцька

УДК 341.242(470.62:477)“1920”

Найважливішим доказом прагнення до розвитку дружніх і взаємовигідних відносин між державами є різні дипломатичні домовленості. Молода Українська держава хотіла встановити дипломатичні відносини з іншими країнами, зокрема з Кубанською Народною Республікою. Більшість кубанських козаків (насамперед спадкові чорноморці) розглядали майбутню Кубань як федеративну частину незалежної України.

Початок процесу зближення поклали українсько-кубанські переговори влітку 1918 року. Завершився цей процес Протоколом спільного засідання Кубанської надзвичайної місії в Закавказзі та Української дипломатичної місії на Кавказі. Слідом за Протоколом передбачалося підписання рівноправного договору між двома незалежними державами навесні-влітку 1920 року. Цей документ важливий тим, що він відображав реальний характер відносин, які могли бути встановлені між Кубанською Народною Республікою та Україною.

Ключові слова: дипломатичні домовленості, незалежні держави, українсько-кубанські переговори, кубанські козаки.

Various diplomatic agreements are considered to be the most important proof of the attempt to develop friendly and mutually beneficial relations between the states. A young Ukrainian state has sought to establish diplomatic relations with the other countries, including Kuban National Republic. Most of the Kuban Cossacks (primarily the hereditary Black Sea inhabitants) have considered Kuban future as a federal part of an independent Ukraine.

Ukrainian-Kuban negotiations in summer, 1918, are considered as the beginning of rapprochement process. It has been completed with the Proceedings of the joint meeting of Kuban Exceeding Legation in the Caucasus. The signing of the equitable treaty between two independent states in spring-summer, 1920, has been expected immediately after the Protocol. This document is interesting in the fact, that it has reflected the real nature of the relations, that could be established between Kuban National Republic and Ukraine.

Keywords: diplomatic agreements, independent states, Ukrainian-Kuban negotiations, Kuban Cossacks.

У грудні минулого року українська дипломатична служба відзначила 100-річчя з моменту створення. Її історія починається з 22 грудня 1917 року, коли голова Генерального секретаріату УНР Володимир Винниченко підписав акт про створення Генерального секретаріату міжнаціональних справ, який очолив Олександр Шульгин. Це було перше Міністерство закордонних справ України. Українська держава, що тільки народжувалася, прагнула здобути визнання на світовій арені як незалежна європейська держава і встановити дипломатичні відносини з іншими країнами як рівноправний партнер. Упродовж 1918–1919 років було створено цілу мережу українських дипломатичних представництв, що діяли в різних країнах.

У Державному архіві Краснодарського краю нещодавно виявили документи, що відносяться до цього періоду. Серед них — «Удостоверение» від 3 січня 1919 року, видане Кубанським крайовим урядом колишньому Міністру-резиденту українського уряду гетьмана Скоропадського полковникові барону Федорові Боржинському і чинам посольства у складі старшого радника посольства Миколи Васильовича Левитського, секретаря посольства Андрія Юхимовича Теслі, двох чиновників посольства — Ольги Павлівни Цимванітової та Євгенії Калениківни Бароновської і канцелярського службовця п. Рильського. Посвідчення дозволяло безперешкодно залишити територію Кубанського краю, маючи при цьому повне сприяння з боку влади. Це

були перші представники посольства молодій Українській державі [1, ф. Р-6, оп. 1, спр. 189, арк. 1–2].

На думку деяких істориків, гетьман Скоропадський прагнув приєднати Кубань до України. Водночас більшість кубанських козаків, насамперед зі спадкових чорноморців, розглядали майбутню Кубань як федеративну частину незалежної України. На початку літа 1918 року в Києві відбулися українсько-кубанські переговори. Делегацію Кубанської ради очолював її голова Микола Рябовол.

Знайдені в Державному архіві Краснодарського краю документи дають змогу ознайомитися з позицією тих, хто активно протидівав переговорному процесові. Так, «Заявление членов Совета Союза казачьих войск о порядке решения вопроса о взаимоотношениях Кубанского края с Украиной», адресоване голові Кубанського крайового уряду, підписали члени Ради союзу козацьких військ від Кубанського козацького війська: хорунжий Новосільцев, осавул Бережний, підосавул Вінніков, сотник Колков і урядник Авдеев. Очевидно, що більшість із них належала до меншої частини кубанських козаків — «лінійців», які хотіли бачити Кубань у складі єдиної і неподільної Росії. Звертаючись до голови Кубанського крайового уряду, з чималою часткою засмучення вони писали: «До нашего сведения дошло, что на днях должно состояться соединенное заседание Кубанского Правительства и уполномоченных от Законодательной Рады со своими представителями посланных на Украину для принятия окончательного решения по вопросу о взаимоотношениях Кубанского Края с Украиной. [...] К обсуждению настоящего вопроса привлечены далеко не все, а только небольшая группа лиц, исповедавшая по обсуждаемому вопросу взгляды, далеко не соответствующие широким слоям того населения, от имени которого ведутся переговоры». Автори заяви висловлювали свій протест щодо переговорів і вимагали довести його до відома військового отамана [1, ф. Р-6, оп. 2, спр. 26, арк. 2] — козака-лінійця О. Філімонова.

Як наслідок — після повернення делегації на засіданні уповноважених Ради й уряду в Катеринодарі було ухвалено рішення, по-перше, не вести переговорів з Україною про створення конфедерації, федерації чи автономії; по-друге, зближення з Україною розглядати як бажаний процес; по-третє, домогтися від України військової допомоги в боротьбі з більшовиками. Таке рішення було ухвалене не лише через хиткість політичної влади гетьмана Скоропадського. Голова Кубанського уряду Л. Бич зазнавав великого тиску з боку генерала А. Денікіна, який спирався на реальну військову силу. Через розбіжності з ним і падіння в подальшому Кубанської Народної Республіки Л. Бич опинився в еміграції.

Через рік проукраїнський вектор розвитку дипломатичних відносин з Україною став знову набирати обертів. Професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка В. Сергійчук опублікував цікавий документ — «Протокол спільного засідання Кубанської надзвичайної місії в Закавказзі та Української дипломатичної місії на Кавказі щодо підписання рівноправного договору» від 29 квітня 1920 року [2, с. 182–189]. Цей документ важливий як остання спроба встановлення дружніх відносин між урядом Кубані та Українською Народною Республікою.

Розгляд і підписання цього документа відбувалися в умовах історичної драми. Уже на початку осені 1919 року депутати Крайової ради вели активну пропаганду щодо відділення Кубані від Росії, мали місце активні переговори з Грузією та Українською Народною Республікою (що сприймалося вкрай вороже білогвардійцями). Водночас делегація Кубані на Паризькій мирній конференції звернулася з проханням прийняти Кубанську Народну Республіку до Ліги Націй, підписала договір з представниками меджлісу Горської республіки¹.

У кінці лютого — на початку березня 1920 року на фронті настав остаточний перелом. Червона армія перейшла в наступ. Це відбувалося на тлі масового дезертирства з

фронту кубанських козаків, котрі не змогли примиритися з убивством 13 червня 1919 року агентами ОСВАГУ голови Кубанської крайової ради Миколи Рябовола, який критикував денікінський режим. Відзначимо, що за даними професора К. Соколова — офіційного керівника ОСВАГУ від 11 березня 1919 року — на ідеологічну «обробку» населення козацьких областей та України в російському дусі щодня витрачалося 700 тис. донських рублів.

Оцінюючи небезпеку від діяльності російського ОСВАГУ, Кубанська законодавча рада 14 червня 1919 року ухвалила доручити Кубанському уряду закрити ОСВАГ, а його агентів вислати з території Кубані. І хоча Кубанський уряд Курганського — Безкровного не виконав цієї постанови, діяльність ОСВАГУ на Кубані була значно ускладнена. Одним із способів боротьби росіян проти козацтва стало внесення ворожнечі в козацьке середовище. Російська пропаганда намагалася особливо наголосувати, що тільки кубанці є самостійниками (ішлося про тих, хто мав українське коріння), а серед донських і терських козаків самостійницьких течій не було [3, с. 325–326].

Пропаганда білогвардійцям не допомогла. На початок 1920 року частка кубанських козаків у військах Денікіна зменшилася до 10 %, що стало одним із важливих чинників поразки білого руху. Денікін намагався боротися з дезертирством, надсилаючи в кубанські станиці так звані загони порядку, що формувалися з донських козаків. Проте ці дії викликали ще більшу ворожість кубанців. Як наслідок — станичники почали ухвалювати рішення про видворення Денікіна з Кубані.

Однак кубанські козаки не хотіли розуміти, що самі білогвардійці, позбавлені підтримки козацтва, не здатні продовжувати боротьбу, а відстояти незалежність Кубані від Червоної армії козаки не могли. Наслідком було те, що на 29 квітня під контролем Кубанського крайового уряду залишався лише клаптик землі в районі Сочі й Адлера, де скупчилися залишки Кубанської армії, що здалися через кілька днів.

Переговори відбувалися в столиці Грузії Тбілісі, де представники Кубані безуспішно намагалися домовитися про пропуск на грузинську територію Кубанської армії та біженців, що її супроводжували.

Отже, протокол Кубанської надзвичайної місії в Закавказзі та Української дипломатичної місії на Кавказі відображає реальний характер відносин, що могли бути встановлені між Кубанською та Українською Народними Республіками в разі збереження їх державності (що виявилось неможливим).

У документі згадуються учасники зборів, які розпочали свою роботу 29 квітня 1920 року. На зборах з кубанського боку були присутні голова Кубанської місії, голова Кубанської крайової ради Іван Петрович Тимошенко, члени місії — Григорій Софронович Голуб, Володимир Гнатович Ледомський, Іван Васильович Івасюк, а також члени Кубанського крайового уряду — старший секретар Кубанської Крайової ради Гнат Архипович Білий та Олександр Максимович Гордієнко, вони ж були депутатами Кубанської крайової і законодавчої Рад. З українського боку були присутні голова Української дипломатичної місії на Кавказі Іван Гнатович Красковський, представник Лівобережного революційного Комітету Андрій Оврамович Петренко і секретар Української дипломатичної місії Андрій Венедиктович Тишкевич. Головою зборів обрали Івана Гнатовича Красковського.

Слід зазначити, що цьому засіданню передували ще два (23 і 27 квітня), головним питанням яких була можливість укладення договору між двома братніми народами. 29 квітня мали озвучити проект майбутнього договору.

За заявою самого Івана Красковського, на той момент Українська дипломатична місія на Кавказі не мала особливого доручення від уряду УНР підписувати договір. У своїх діях він керувався дорученням Міністерства закордонних справ УНР від 8 лютого 1919 року за № 925 увійти в контакт з урядом Кубані для відновлення тісних зв'язків між Україною і Кубанню в інтересах обох держав. Однак, бе-

ручи до уваги надзвичайні події в Україні та на Кубані, а також в сусідніх державах, Українська дипломатична місія на Кавказі визнала можливим підписати договір з урядом Кубанського краю, а текст цього договору надіслати урядові УНР на затвердження.

Сторони вважали, що в майбутньому договір мав сприяти широким зв'язкам українського й кубанського народів, які ведуть боротьбу за свою національну незалежність і демократичний устрій. Договір міг бути укладений лише між демократичною Україною і демократичним урядом Кубані, який мав розірвати зв'язки з командуванням Добровольчої армії.

Проект договору, підготовлений під час спільних засідань, нещодавно був виявлений в Державному архіві Краснодарського краю [1, ф. Р–1542, оп. 2, спр. 111, арк. 155–158 зв.], що дає змогу порівняти його з варіантом, знайденим В. Сергійчуком у київському архіві. Тек-

сти істотно відрізняються орфографією, іноді вживаються різні закінчення. Безсумнівно, документ, що зберігся в Києві, написаний грамотнішою українською мовою. Текст видрукований на машинці, де не було повного набору літер української абетки. Публікується згідно з орфографією оригіналу. Деякі орфографічні помилки (пропуски букв, які вставлені у квадратних дужках) пояснюються неухважністю людини, яка друкувала на машинці, інші — відсутністю в друкарській машинці специфічних літер української абетки (і, є). Документ є чернеткою, у якій є окремі виправлення помилок як від руки, так і на машинці.

Протокол зборів Кубанської місії в Закавказзі та Української дипломатичної місії на Кавказі відображає реальний характер відносин, які могли бути встановлені між Кубанською Народною Республікою та Україною в разі збереження їхньої незалежності. Проте це залишилося лише мрією.

ПРОТОКОЛ

спільного зібрання
Кубанської Надзвичайної Місії
в Закавказзі і Української
Дипломатичної Місії на Кавказі
29 квітня 1920 року.

На зібранні присутніми були: Іван Петрович Тимошенко Председатель Кубанської Місії, Председатель Кубанської Краєвої Ради; Члени Місії: Григорій Сафронович Голуб, Володимир Ігнатович Ледомський, Іван Васильович Івасюк — Члени Кубанського Краєвого Правительства; Ігнат Архипович Білий, Старший Секретар Кубанської Краєвої Ради і Олександр Максимович Гордієнко — Депутати Кубанської Краєвої і Законодавчої Рад. Іван Ігнатович Красковський Голова Української Дипломатичної Місії на Кавказі; Микола Мусіович Чеховський, Голова Української Військової Місії на Кавказі; Андрі[й] Оврамович Петренко, Представник Лівобережного Революційного Комітету і Андрій Бенедиктович Тишкевич, Секретар Української Дипломатичної Місії.

Головою зібрання обібран І. І. Красковський, Секретарями: А. Б. Тишкевич і А. М. Гордієнко. Зібрання відчиняється о 5 год. вечера.

Голова зібрання в своїй промові зазначає, що на попередніх зібраннях, яки відбулися 23 і 27 квітня — обговорювалось питання про заключення договору між двох братерських народів, України і Кубані, були складені окреми проекти договорів, котри обговорювались, як в комісіях Місій, так і в самих Місіях з окрема, і прийшли до порозуміння на тексті проекта договору, котрий буде сьогоднішньому зібранню доложен.

Але раніш чим приступати до обговорювання тексту договору Голова зібрання І. І. Красковський зазначає, що Українська Дипломатична Місія на Кавказі не має особистого доручен-

ня від Правительства У.Н.Р. на підпис договору, а з окрема він Красковський має доручення / арк. 155 зв./ від Міністерства Закордонних Справ У.Н.Р. від 8 лютого 1919 року за № 925 вийти в зносини з Правительством Кубані за для встановлення тісних зв'язків між Україною та Кубанью в обопільних інтересах обох Держав. Але приймаючи на увагу ті надзвичайні події, на Україні та Кубані, а теж в сусідніх Державах, Українська Дипломатична Місія на Кавказі нашла можливим договір з Правительством Кубанського Краю підписати і текст його надіслати до Правительства У.Н.Р. на затвердження.

Позаяк договір цей має стати з часом відомим широким верствам Українського та Кубанського народу, який в цей [мо]мент бореться за свою національну незалежність і демократичний порядок, договір цей може бути заключеним тільки між демократичною Україною і демократичним Правительством Кубані, яке порвало всі зв'язки з командуванням Добровольчої армії і яке не допустить до можливості згоди, або співробітництва з реакцією.

Після того був прочитан текст договору, по пунк[тах] і прийнятий зібранням під заголовком: «Договір між Правительством Української Народньої Республіки і Правительством Кубанського Краю», такого змісту:

Надзвичайна Місія Кубанського Краєвого Правительства в складі: Івана Петровича Тимошенка, Предсідателя Місії, Предсідателя Кубанської Краєвої Ради; Членів Місії: Григорія Сафроневича Голуба, Володимира Ігнатовича Ледомського, Івана Васильовича Івасюка — Членів Кубанського Краєвого Правительства; Ігната Архиповича Білого — Старшого Секретаря Кубанської Краєвої Ради і Олександра Максимовича Гордієнко — Депутатів Кубанської Краєвої і Законодавчої Рад і Дипломатичної Місії Української Народньої Республіки на Кавказі в складі: Івана Ігнатовича Красковського, Голови Місії; Миколи Мусіовича Чеховського, /арк. 156/ Предсідателя Війскової Делегації; Андрія Оврамовича Петренко, Представника Лівобережного Революційного Комітету і Андрія Бенедиктовича Тишкевича, Секретаря Місії.

Виходячи з неперушного переконання єдності іст[ор]ичної долі і спільності завдань і інтересів братерських народів України і Кубані в їх боротьбі за національне визволення і політичну незалежність, маючи на меті спільну оборону демократично-республіканського устрою України і Кубані і рішуче відкидаючи будь яке співробітництво реакційних централістичних сил у державнім життю обох народів і участь їх в верховнім командуванні народніми-республіканськими арміями — визнали необхідним скласти договір братерського єднання на слідуєчих підставах:

1. Правительство Української Народньої Республіки і Правительство Кубанського Краю взаємно визнають Українську Народню Республіку і Кубанський Край політично незалежними і суверенними державами.

2. Сторони, що складають договір, обов'язуються взаємно всіма озброєними силами і війс[ь]ковими засобами спільно відстоювати національну незалежність і територіальну недоторканість України і Кубані, і яко мога підтримувати один одного у війс[ь]ковому, політичному і фінансовому відношеннях.

3. Військові частини одної з сторін, які складають договір, можуть переходити на територію другої не інакше, як по проханню, або за згодою цієї сторони. Війська одної сторони, які перебувають на території другої, підлягають цій останній.

4. Сторони, що складають договір, визнають всі ті договори і умови, які ухвалені Правительствами Української Народньої Республіки і Кубанського Краю до м[ом]ента підпису отцього договору; нові-ж договори і умо- /арк. 156 зв./ ви обов'язуються складати лише за обопільною згодою.

5. Маючи на меті встановлення найтісніших економічних та фінансових взаємовідносин між Україною і Кубань ² сторони, що складають договір, мають по цім питанням в найближчому часі скласти окреми ³ умови.

Отцей договір належить затвер[д]женню у порядку встановленим конституціями обох сторін, яки його складають.

Договір цей складен у двох примірниках у місті Тифлісі Двадцять девятого квітня 1920 року.

Договір підписали:

З боку Кубані:

З боку України:

Далі по пропозиції Голови зібрання І. І. Красковського, зібрання постановило, що договір цей не може бути опублікованим раніш, як буде затвержен Правительством У.Н.Р. До того часу зміст договору може бути переказаним лише офіційним особам конфіденційно.

Текст договору має бути написаним паралельно на Українські[й] та Російські[й] мовах.

В доповнення до договору має бути прикладена Кубанською Місією нота, в якій пояснюються події на Кубані і розрив з Добрармією.

П. Білий в своїй промові зазначає, що до договору повинні бути приложені ноти, як з боку Кубанської, так і з боку Української Місії. Білого підтримує п. Голуб.

І. І. Красковський запиняючись на промовах пп. Білого і Голуба зазначає, що це питання про обмін нотами зовсім нове, що при обговоренні тексту договору 27 квітня було вирішено, що Кубанська Місія до договору додає св[о]ю ноту, в котрій виявляє напрямок своєї політичної діяльності з історичним начерком подій на Кубані і ос- /арк. 157/ таточним розривом з Добрармією. Шож торкається справ Української Народньої Республіки, то він рахує, що напрямок політиці У.Н.Р. цілком ясний, що її боротьба на протязі 3 років з чужинцями за Самостійну і Незалежну Українську Народню Республіку і суверенність Українського народу всім ясна, а тому ноти з боку Української Місії, яка-б була приложена до договору не являється потрібним, що ж торкається ноти по справі підписання договору і ратифікації його з боку Уряду У.Н.Р. то така нота, чи то з боку Уряду, чи то з боку Української Дипломатичної Місії на Кавказі безумовно можлива.

П. Петренко зазначає, позаяк текст договору дуже короткий і не вміщає в себе яскраво вираженої волі демократії Кубанського краю, відносно як внутрішнього устрою, а саме головне це історичного очерка подій на Кубані і розрива з Добрармією, а також відносин до останнього наказу Ген. Врангеля, а тому декларація необхідна при договорі для пояснення широкого кола громадянства України, котре опісля походу Кубанської армії на Україну і тих вчинків і тих бешкетів, котрі вона чинила особисто під командуванням Ген. Шкуро, котрий не поніс за це відповідальної кари, а навпа[к]и ще і зараз командує Кубанською армією в Сочінські[й] Окрузі, дивляться на Кубанських козаків яко на своїх ворогів і це необхідно спростувати декларацією демократичного Кубанського Уряду.

Обговорювання цього питання переноситься на завтра 30 квітня о 6 годині вечора. Зібрання закривається о 8 годині вечера.

30 квітня 1920 року. /Продовження зібрання 29 квітня. На зібранні присутніми були тіж, що на зібранні 29 квітня. Головою обібрано І. П. Тимошенко, Секретари: А. Б. Тишкевич і А. М. Гордієнко. Зібрання відкривається о 6 год. вечера.

/арк. 157 зв./

Голова зібрання І. П. Тимошенко повідомляє, що договір ще не переписан на чисто і тому не може бути зараз підписаним. Далі він зазначає, що одержання ноти від Української Місії необхідно, в звязку з останніми подіями. Грузія постановила боротися з більшовиками силою зброї; це питання має бути вирішено сьогодні в установчих зборах остаточно. Грузія не пропускає через свою територію Кубанське військо. Відносини до росіян взагалі зовсім негативні, вони лічат і правих і лівих своїми ворогами. Вони допомагають Кубанцям, але тільки фінансово і то дуже тяжко, /дають 15.000.000 руб./ Відносини що до паралельної боротьби Кубанців в Сочі [з] більшовиками у них негативне, радять евакуїруватися звідти. Антанта ставить на перше місце Врангеля і

обіцяє допомогти Кубанцям, як вони помиряться з ним. Маються три виходи з цього положення: 1/ Іхати до Криму до Врангеля, але туди ніхто їхати не хоче; 2/ Миритис[я] з большевиками і іти з ними разом проти Криму і 3/ евакуїрватися до якоїсь дружної держави, там одпочити [і] знов почати боротьбу з большевиками. Евакуїрвати тре[ба] біля 10,000 чол. і Правительство. Евакуація ця дуже трудна, бо англійці не хотять випустити зі своїх рук. Як не вдасться евакуїрватися, то козаки перейдуть до большевиків, для того щоб боротися з ними як повстан[ці] або, щоб стати на їх бік. Для Місії бажано було б евакуїрватися на Україну. Ця справа може протягнутися тиждень, але треба спішити, бо не має харчів. Можно було одержати від французів допомогу, але для того необхідно мати договір з Україною, бо евакуація можлива тільки на Україну. Нота від Української Місії необхідна того щоб козаки повірили, що справді Україна їх приймає, що повинно бути зазначено в ноті.

І. І. Красковський пропонує перш поговорити про но- /арк. 158/ ту, Кубанців, і потім про евакуацію і ноту Української Місії. Пропозиція приймається.

Г.С. Голуб пропонує доручити комусь виробити текст ноти и потім затвердити її на зібранні. Пропозиція приймається, це доручається Т. А. Білому, а Українська Місія дає свого представника А. А. Петренко.

І. І. Красковський зазначає, що він як Голова Української Дипломатичної Місії на Кавказі є дуже рад, що Кубанці вирішили евакуїрватися на Україну. Він радіє теж і від України, що вона може допомогти в цей тяжкий [мо]мент Кубанцям, котри її так близьки. Кубанці, котри пойдуть на Україну можуть бути певними, що там їх спіткають з великою радістю, як братів, а також що Кубанська армія буде допомогою для України в боротьбі з ворогами її незалежності, котра тепер ведеться з все більшою і більшою силою, з надією і повною вірою в успіх до котрого прямують тепер всі сили Українського народу.

В 6 год. 45 хв. І. П. Тимошенко був викликаний до прямого дроту з Гагр і передав головування І. І. Красковському.

В. І. Ледомський в своїй промові висловив подяку Української Місії від имени Кубанської Місії за те що Україна готова прийняти в ті тяжки часи до себе Кубанську армію і дати їй теплий куток де би вона могла залікувати свої тяжки рани. Вони, Кубанці, були в цьому переконані і для того звернулися до Представників України в своїй тяжкій справі.

М. М. Чеховський, яко Голова Української Військової Місії щиро витає Кубанців за їдну тільки думку їхати на Україну, там їх спіткають з великою радістю, але всеж він хоче, щоб Правительство У.Н.Р. було зарання повідомлено, щоб могло приготувитись до їх прийому як слід.

Зібрання закривається в 8 год. вечера.

1 травня 1920 року. /Продовження зібрання 30 квітня/.

/арк. 158 зв./

Голова Кубанської Надзвичайної Місії І. П. Тимошенко інформує: Вчора 30 травня⁴ він балакавши по прямому дротові Гагри — Тифліс з заступником Голови Краєвого Правительства Білашовим з'ясував йому, що в Тифлісі проміж Кубанською і Українською Місією складений договір, яко двох братських народів, на що одержав вказ[і]вки, аби договір не був підписан до приїзду до Тифлісу Члена Правительства Ланко з особистими дорученням і інформаціями про події і справи Кубанські. Ці вказівки Білашова І. П. Тимошенко пояснює такими справами: 1/ З Криму прибув до Сочі Голова Кубанського Првительства д. Іваніс, який мав безпосередні балачки з представниками Директорії У.Н.Р. в Криму і що напевно ім Іванісом підписан якийсь договір. 2/ Се те що Краєвим Правительством Кубані ані особисти уповажнення в Царгород дд. Макаренко і Безкровному до Уряду У.Н.Р. і Польщі і 3/ Се тою слух, що нібито скілька доб тому назад до Сочі прибув парусник з представниками У.Н.Р. Маючи на увазі все сказане п. Тимошенко пропонує з

підписом договору почекати де кілька днів, але маючи на увазі те, що договір з Україною або вже підписаний в Криму, або буде підписаним чи то на Україні, чи то в Тифлісі, а тому рахуючи Україну яко дружествену державу звертається до Голови Української Дипломатичної Місії п. Красковського з пропозицією завтра же 2 травня спільно з ним Тимошенком виступити перед місцевою Французькою Місією по справам Кубані.

І. І. Красковський висловив ⁵ свій жаль, що праця Надзвичайної Місії Кубані в Закавказзі з працею Кубанського Правительства не координирована і зазначив, що з огляду на останню заяву п. Тимошенко він, на жаль, виступити разом з ним перед Французькою Місією по справам Кубані... [на цьому текст документа обривається. — І. С.].

Примітки

¹ Держава, проголошена в листопаді 1917 року на теренах Дагестану і гірських округів Терської області Центральним комітетом Союзу об'єднаних горців Північного Кавказу, Дагестану та Абхазії, але фактично не створена. У підсумку було проголошено об'єднання у вигляді Горської республіки із семи самостійних «штатів»: Дагес-

тану, Чечено-Інгушетії, Осетії, Карачаєво-Балкарії, Кабарди, Адигеї та Абхазії, що також реалізувати не вдалося.

² Помилка. Повинно бути «Кубанню».

³ Закреслено: «договори».

⁴ Помилка. Правильно – 30 квітня.

⁵ Помилка. Правильно – «висловив».

Джерела та література

1. Державний архів Краснодарського краю.
2. Сергійчук В. І. Етнічні межі і державний кордон України. 3-є вид., доп. Київ : ПП Сергійчук М. І., 2008.

3. Трагедия казачества (Очерк на тему: Казачество и Россия). Часть III (Июнь-декабрь 1919). Отдельный оттиск из номеров 163–198 журнала «Вольное Казачество – Вільне Козацтво». Париж, 1936.

References

1. State Archives of Krasnodar Krai.
2. Serhiychuk V. (2008) *Etnichni mezhi i derzhavnyi kordon Ukrainy* [Ukraine's Ethnic Scope and State Boundary] (3rd replenished edition). Kyiv: Public Enterprise Serhiychuk M. I.
3. (1936) *Tragediya kazachestva* (Oчерk na temu: Kazachestvo i Rossiya) [Tragedy of Cossackdom (An

Essay on the Issue *Cossacks and Russia*)] (Part III (June–December 1919)). *Volnoye kazachestvo – Vilne Kozatsstvo* [Free Cossacks]. A Separate Reprint from the Nos. 163–198. Paris.